deat, monitu speculi, quàm ritu dignus, qui phantastice procedebat gloriosus; cùm omnibus pateret & miser & miserabilis, & pauper & cœcus & nudus.

15 Erudimini qui iudicatis terram. Abstergantur huiusmodi maculæ ex auctoritatis fuligine, in rationis speculo; ut Præses glorioso posit procedere vultu. In regimen Monachorum, qui dirigit gressum, inclytus legislator Benedictus *Regul. Sanct.* cap. 2. inquit: *Non ab eo persona in Monasterio discernatur. Non unus plus ametur quàm alius, nisi quem in bonis actibus invenerit meliorem.* Ita in distributionem præmiorum prudentiæ regimen, ad iudicij recti examen. Æqualibus æqualia, melioribus nempe meliora; non computatis meritis ex personis (quia persona in amore frequenter larva) sed personas iuxta merita.

S. Bened.

Acceptio sit meritorum, non personarum.

——— *Meritorum unica virtus*
Nobilitas sola est, unaque digna polo.

Bugno. hìc.

Si in polum dirigitur tota virtus intentionis, quid Præsidis aborigines? quid terra? quid patria? *In alium naturæ sumimur partum* (subdit Senec. *Epist.* 102.) *alia origo nos expectat, alius rerum status. Nondum cœlum.* Hoc imminet orbi, & adinstar speculi; quia ibi tanquàm in exemplari, magisteria expressa probitatis, quid corrigere, quid effugere, quid tenere debeamus, ostendunt. Omnes ibi locum (ut canit Iuvenc. 2. de *Evangel. histor.* v.746.)

Senec.

———*Sortemque locorum*
Pro virtute ferunt.

Iuvenc.

TAUTO-

TAUTOLOGIA DECIMA.

Tradens tradet illos Deus. Iudith. 5. v.24.

EXPOSITIO LITERÆ.

Historia illustris Achior, ex filijs Ammon, Ducisque illorum; quos Holofernes, belli Princeps, ex subiugatis Gentibus conduxerant in exercitum poliorceten, maximè,

——— *Pleno quoties impellitur æstu,*
——— *Bellatrixque etiam nunc ira caleret.*

Clandian.

Liberè ergo Achior Holoferni tumenti præ potentia, obiecit inexpugnabiles filios Israël, modò Deum haberent inoffensum ac propitium. *Ubicunque ingressi sunt sine arcu & sagitta & absque scuto & gladio Deus eorum pugnavit pro eis, & vicit.* Pupugit intimè verbum Holofernem militia victorijsque insolescentem: quia Deum Israël adinstar Deorum. Gentium arbitrabatur, aureum, argenteum, vel ligneum: *Habet in manu gladium & securim, se autem de bello non liberat.* Tunc ira percitus tradito priùs Achiore hostibus protsùs inermi, ut constaret pœnà ac iniuria, quanti potentibus consilia bona; in Bethuliæ expugnationem præcepit moveri castra, totumque ascendere exercitum, in quo *erant pedites bellatorum centum viginti millia, & equites viginti duo millia; præter præparationes virorum illorum, quos occupaverat captivitas, & adducti fuerant de provincijs & urbibus universæ iuventutis.* Occurrit antilogia: excessus qui ex agregatione copiarum externarum videbatur, in ipso textu meditanter præcluditur: *Præter præparationes de provincijs. De universis autem urbibus* (præmittitur *cap.* 3.8.) *assumpsit sibi auxiliarios viros fortes & electos ad bellum.* Numero equitum in præfato testimonio adduntur decem millia: etenim cap. 2. 7. dicitur: *Holofernes vocavit duces & magistratus virtutis Assyriorum, & dinumeravit centum viginti millia peditum pugnatorum, & equites sagittarios duodecim millia.* Si excessus decem millium haud ex copijs auxiliaribus; unde, constante exercitu in obsidione Bethuliæ eodem numero peditum, ac in equitatu excessu decem millium pugnatorum?

V. 16.

Baruch. 6. 14.

Veritas male audit & auditur.

Iudith. 7. 2.

Apparatus exercitus Holofernis.

2 Ex textu Græco promptissima conciliatio. E Ninive vel Babylone in Occidentem præmisit Xerxes Holofernem, & cùm pergeret, equitum illi submisit alia decem millia ex copijs, quas sibi ipsi recensuerat; quippe Holofernem decreverat sequi exercitu potentiore, sicut fecerat in expeditione in Græciam.

Haud aliter Xerxem toto simul orbe secutus
Narratur rapuisse vagos exercitus amnes,
Et telis umbrasse diem.

Claud.

Ut ait Claudian. 2. in *Rufin.* v.120. Inter præcepta à Xerxe Holoferni indicta, hæc à Græco exposita: *Exibis in occursum omni terræ ad Occidentem & nunciabis eis, ut præparent mihi terram & aquam; quia exibo in furore meo super eos, & coöperiam omnem faciem terræ in peditibus copiarum mearum, & dabo eos in rapinam ipsis. Tu autem exiens præoccupabis mihi omnem terminum eorum, & dedent tibi se ipsos, & servabis mihi eos in diem redargutionis eorum.* Ita Alapid. Serariusque hìc. *Commentar.* in cap. 7. infit: *Initio, cùm itineri se commisit Holofernes, opinor, non fuisse nisi equitum Sagittariorum duodecim millia: expectata tamen adhuc ex gentibus, quæ Assyrio iam tùm imperio parerent, vel ei fœderatæ essent, plura millia, quæ consequi iussa sint; pertineantque ad illos etiam quos expectavit Holofernes: dicitur cap.* 3. 15. *Sedit ibi per triginta dies, in quibus diebus adunari præcepit universum exercitum virtutis suæ.* At quorsum hæc,

Græc.

Unde numerosior?

Serar.

si diligenter cautum in textu, dicente: *Præter preparationes de Provincijs*? Si plura millia expectata, præter præparationes de provincijs, unde? Quæ millia & plura millia ex provincijs subditis, aut fœderatis, quæ exclusa in numeratis ab Holoferne copijs? Suum exercitum illis diebus dispersum adunavit, qui constabat & gentibus fœderatis vel subditis, & etiam ex illis in Asyria recensitis: ex harumque summa augentur peditum decem millia, de quo quæstio. Tædet sanè cogitationum & cogitationum, sine Scripturæ fulcro; maximè si ut aliquid novi, cogitatio in cogitare. Frustrà quæritur extrà, quod nobiscum habemus.

Lacones libertatis studiosi. Senec.

3 Huiusmodi exercitus apparatus duntaxàt instruebatur in adventum exercitus Regis; ne illi accideret denuò, quam confusionem passus in Attica. Iccircò petere iubet terram & aquam, cuius insolentiam pertæsi Lacedæmones, legatos aquam & terram petentes, proiecerunt in puteum, superiniecta terra, ut abundè haberent quod optaverant: de quo Herod. lib. 7. Liv. lib. 35. & Ubb. Emmius in Lacon. Republ. *Præbere terram & aquam, servire est*: ait Aristotel. 2. *Rhetor.* Laconesque nihil magis dedisceranr, quàm non servire. Unde Seneca, *Epist.* 77. infit: *Lacon ille memoriæ traditur impubis adhuc, qui captus clamabat; Non serviam*: & de insolentia Alexandri, *Epist.* 94. *Lacedæmona servire iubet, Athenas tacere.* Malè Regi cessit huiusmodi legatio, quo stylo extorquebatur à non subditis non solùm ditio, sed omnis atque in omnibus ditio, in iurisdictionem; ut notat Brisson. lib. 3. *Persicor.* fol. 410. quo vitio frequenter laborarunt Persiæ Monarchæ, uti exprobravit Alexander in orat. habita ad milites pugna ad Arbellam, apud Curt. *lib.* 3. cap. 7. *Darij priùs, deinde Xerxis insolentia, aquam ipsam, terramque postulantium, ut neque fontium haustum, nec solitos cibos relinquerent.* Sæpe memorat Herodotus, *lib.* 5. n. 17. & 18. 6. n. 48. 7. n. 133. Diodorusque Sicul. *lib.* 11. *cap.* 243. de Xerxe subdit: *Præcones in Græciam cum his mandatis dimittit, ut singulas quasque urbes aquam & terram deposcant.* Meminit Petavius, *Rationar.* 1. p. lib. 3. cap. 1. & 2. Constat Iudith. 3. 3. igitur qui priùs Xerxis nuncios sine honore remisserunt vacuos; ut plenissimum faterentur imperium, absque ullaque subditorum proprietate dominium, dediti: *Omnis civitas nostra* (dixerunt) *omnisque possessio, omnes montes & colles & campi, & armenta boùm, gregesque ovium & caprarum, equorumque & camelorum & universæ facultates nostræ, atque familiæ in conspectu tuo sunt. Sint omnia nostra sub lege tua: nos etiam & filij nostri servi tui sumus.* Hoc est omnem servitutem servire, seu aquam & terram præbere. Siccine intelligitur illud Homeri, 7. *Iliad.* v. 99. *Vos quidem omnes aqua & terra fiatis*: dum Achivos certamen detrectantes provocabat Hector, & carpebat Menelaus, quasi imbelles; qui fiebant aqua & terra per formidinem, ut subirent omnimodam subiectionem.

Quid, terram & aquam præbere? Q. Curt. Diod. Sicul.

4 Ergo in Antilogiam, cuius expositio clarebit ex ipso textu. Cùm sint primo ex equitibus duodecim millia, postque viginti duo millia recenseantur; nulla profectò intercedit contradictio, quippe hic summa equitatus, usque in viginti duo millia describitur, inter illosque erant duodecim millia ad sagittas. Hac de causa cap. 2. dicitur: *Holofernes dinumeravit viros in expeditionem, equites sagittarios duodecim millia*: quod potest intelligi, & quia ex viginti duobus millibus equitum selegit duodecim millia in sagittarios, vel quia duodecim millia sagittariorum inventi sunt inter viginti dua millia equitum. Non omnes equites erant sagittarij, quippe inter illos cohortes gravis armaturæ, seu equi cataphracti, & equites; sicut velites intermiscebantur, quasi in sagittarum iactus expeditiores, quos Hyppotoxetas Græci vocant, de quibus Hieronym. in *Isai.* 7. Elucet ex Ioseph. 3. de *Bell.* cap. 3. *Sagittarios equites mille præbuerunt; cùm Arabiæ Rex Malcus equites mille mississet, quorum pars maior erant sagittarij.* Ita describit Curtius ubi supr. *cap.* 3. sculpsitque hic Ioann. Freinshem. *Sequebatur equitatus duodecim Gentium, varijs armis & moribus. Proximi ibant, quos Persæ Immortales vocant ad decem millia*: & *cap.* 11. *Equi pariter equitesque Persarum serie laminarum graves, agmen quod celeritate maximè constat, ægrè moliebantur.* Vide Blancard. hìc, Brisson. d. *lib.* 1. fol. 127. Herod. *lib.* 4. n. 23. & Diodor. Sicul. *lib.* 2. *n.* 47. Claudianusque lib. 2. in *Rufin.* v. 353.

Ioseph. Q. Curt. *Equites sagittarij, & gravis armaturæ.*

——— *Equites illinc poscentia cursum*
Ora relucantur presis sedare iugatis,
Hinc alij sævuum cristato vertice mutant.
Et tremulos humeris gaudent vibrare colores;
Quos operit formatque Chalybis: coniuncta per artem
Flexilis inductis hamatur lamina membris,

Claud.

Par

Par vestitus equis, ferrata fronte minantur,
Ferratosque movent securi vulneris armos.

Non ita equites sagittarij, quippe levis armaturæ, ut facilè possent moveri, & vel fugiendo sagittas eiaculari; quod quidem proprium Persarum atque Parthorum; de quibus Valer. Maxim. *lib.* 2. *cap.* 1. Tit. Liv. *lib.* 38. *sect.* 17. & Ovid. 1. de *Art.* v. 211.

Tergaque Parthorum, Romanaque pectora dicam,
Telaque, ab adverso quæ iacit hostis equo.
Quid fugis, ut vincas? quid victos Parthe relinquis? Ovid.
Ne possint tuti, qua priùs, esse fugâ.

Ita intermisti collocabantur ad centum viginti millia peditum, equitum viginti duo millia; ex quibus uti selecti, numerantur duodecim mille sagittarij. De computatione cæsorum in prælio, & quomodò concilianda opposita loca, dicemus: *Tom.* 8. *Tautolog.* 3.

5 Ne iciunum sit argumentum Tautologiæ, operæ erit pretium signare tempus historiæ Iudith. Relictis varijs sententijs, & ratiocinijs, sub Xerxe filio Darij Hystaspis contigisse arbitror; postquàm victus ad Platæas recessit a Græcia confusione plenus, sed non confusus, tot desideratis,

——— *Cùm classibus iret*
Per scopulos, tectumque pedes contemneret æquor. Claud.

Calamitate timidus, atque fortunâ tumidus. *Ipse autem* (ait Iustin. *lib.* 2.) *primus in fuga, postremus in prælio semper visus est. In periculis timidus, sicubi metus abesset, inflatus: denique ante experimentum belli, fiduciâ virium veluti naturæ ipsius dominus & montes in planum deducebat, & convexa vallium æquabat.* Clausos montes ut plana reliquit. Diximus, quàm stolidus, *Tautolog.* 1. *num.* 7. Postquàm à clade Attica reversus in regnum, voluit deaurare contractum ex fuga opprobrium, tanquàm terror Occidentis; maximè post subiugatum Arphaxad, quem Mediæ præfecerat, quandiù bello Attico incumberet: igitur audità clade in Xerxem perfidè revelavit; præut caverat Mardonius, quem in Græcia post stragem Salaminicam reliquit. *Hac clade perculsum* (infit Iustin.) *& dubium consilij Xerxem Mardonius hortatur ut in regnum abeat; nequid seditionis moveat fama adversi belli, & in maius, sicut mos est, omnia extollens.* Ita contigit in Media Arphaxad duce, sicut post cladem Bethulicam, in necem eius cum filijs conspiravit Artabanus, percitus pridem dedecore nationis, despectæ ob victorias crebras ab insultantibus. *Xerxes Rex Persarum terror anteà gentium, bello in Græcia infelicitèr gesto, etiam suis contemptui esse cœpit: quippe Artabanus præfectus eius, deficiente quotidiè Regis maiestate, in spem regni adductus, cum septem robustissimis filijs Regiam vesperè ingreditur* (*nam amicitiæ iure semper illi patebat*) *trucidatoque Rege, voto suo obsistentes filios eius, dolo aggreditur.* Hactenùs Iustin. *lib.* 3. Alij vocant Megabyzum.

Iustin. *Xerxis indolei fortitas & insolentia.* Idem. Idem. *Eius mors.*

6 Sub Xerxe historiam Iudith contigisse, non sub Merodacho, Babyloniæ Rege, ac Manasse sub eius potestate captivo (etsi pro viribus astruant Canus de *Loc.* lib. 11. Belarmin. 1. de *Verb. Dei.* cap. 12. Petav. d. *lib.* 2. *cap.* 2. & 6. Serar. hìc, & Briet. in *Prolegom. Chronolog.* quæst. 10.) constat ex ipso Iudithis libro: cap. 16. 12. dicitur: *Horruerunt Persæ constantiam eius, & Medi audaciam eius.* Persæ nec auditi in Scriptura ante Cyrum, quem præcessit Merodac, & Xerxes qaartus à Cyro. Eliachim summus Sacerdos tunc dicitur, 4. 5. qui quidem filius Iesu filij Iosedech, sub quo soluta Babylonica captivitas. 2. *Esdr.* 12. 10. Achior postquàm Israelitarum captivitatem retulit, addit: *Nuper autem reversi ad Dominum Deum suum ex dispersione, qua dispersi erant, adunati sunt, & ascenderunt, & iterùm possident Ierusalem.* 5. 22. Græc. *Captivi adducti sunt in terram non propriam & templum Dei eorum factum est in pavimentum.* Quod quidem nequivit esse, nec fuit ante Babylonicam captivitatem. Insuper post illam res publicæ gerebantur per populi Duces, ut dicitur, 6. 11. *In diebus illis erant illic Principes, Ozias, &c.* Denique Bethulia tempore Manassis erat deserta: quippe iam captæ & translatæ à Salmanasar decem tribus in Assyriam. 4. *Reg.* 17. 24. Bethulia erat in Tribu Zabulon, ut observat Adrichom. *n.* 19. una ex dirutis civitatibus, & Zabulon una è tribubus captivis. *Iratusque Dominus vehementer Israeli, abstulit eos à conspectu suo, & non remansit nisi tribus Iuda tantummodò.* Pridem fecerat cum tota Galilæa, in qua Zabulon, Teglathphalasar: ibid. 15. 29. Si iterùm Hebræi possederant Ierusalem, proculdubiò quod amiserant: ad quam non reversi nisi post fractum captivita-

Quo tempore historia Iudith?

cis

tis iugum sub Principibus Persarum. 2. *Paral.* 36. 20. Brevi rem egi, sed doctis abundè.

7 In hos subiugandos populos tota Holofernis machina, quippe intimè illius præcordia vulneravit resistentia. *Quis sit populus iste, aut quæ; quales & quantæ sint civitates eorum, & quare præ omnibus, qui habitabant in Oriente, isti contempserunt nos, & non exierunt obviam nobis.* Respondit præfatus Achior, in populum illum non pugnare hostes, sed iniquitates. Unde si illis nullum delictum, de victoria vel milite orbe desponderet animum: igitur etsi doleat, congnoscet clade, quàm bonus Israël Deus his qui recto sunt corde. In illo cuncta salus, & prope timentes eum salutare ipsius. *Non fuit qui insultaret populo isti, nisi quando recessit à cultu Domini Dei sui.* Si recesserunt, micat in triumphum spes, *Deus enim illorum odit iniquitatem.* Ad unguem Crucius in *Psalm.*4.

Iudith. 5. 4.

Hominum hostes dum taxat iniquitates.

V. 17.

V. 21.

Inprobitas omnis tibi displicet, exlex
Speret nemo tuis habitare penatibus hospes.
Ante tuos oculos fontes adstare tremiscunt:
Odisti qui fraude nocent, mendacia fingunt,
Humanumque feri gaudent haurire cruorem.
Felices nimiùm servant qui in pectore nomen
Alme tuum: iustos etenim largissimus imples
Et bonitate pios; scuti velut orbe, coronas.

Cruc.

Iniquitatem enim Deus odit. At quid per *Iniquitatem*? *Perfidiam intellige*: ait Augustin. in *Psalm.* 54. v. 10. Græc. Iudith. 5. 16. *Apostasiam. Quotiescunque præter ipsum Deum suum, alterum coluerunt.* Hæc est iniquitas & apostasia, cordiumque perfidia; quia servitus idolorum, proculdubio iniquitatum compendium. Hanc servitutem nominat Scriptura fornicationem. *Auferat fornicationes suas, & adulteria de medio uberum*: idest, idola; in quibus & ex quibus iniquitas & apostasia & perfidia.

Augustin. V. 18.

Iniquitatem summa, idololatria.

Osee 2. 2.

8 In monte Sina fœdus cum populo, quem eduxit de Ægypti captivitate, assumens sibi in peculium (*Exod.* 19. à v. 4.) dignatus est Dominus gratiosè pacisci; ita ut illorum esset Deus, & eius populus, desponsatione per fidem, de doteque etiam iuramento in huiusmodi spiritali metaphorico connubio; ut ait Hieronym. in illud Ezech. 16. 8. *Iuravi tibi, & ingressus sum pactum tecum, ait Dominus Deus; & facta* (pro *desponsa*) *es mihi.* Quapropter cùm Synagoga à fide promissa perfide defecisset, pertæsus quasi repudians, dicit Dominus, Oseë 2. 2. *Ipsa non uxor mea, & ego non vir eius.* Defecit enim à fidei promisso, cum per fidem immutabilis perseveret desponsatio. *Despondi enim vos uni viro, virginem castam exhibere Christo*: dicebat Paulus, 2. Cor. 11. 2. & Prosper, *Epigram.*74.

Hieronym.

Fieri alicui, pro desponsari.

Carnis virginitas intacto corpore habetur:
Virginitas animæ est intemerata fides.

Prosper.

Dominusque uti pius & misericors, qui non vult mortem peccatricis, sed quòd à fornicatione converteretur ad Deum vivum & verum; ut accinit Alcim. Avit. lib. 3. *Genes.* v. 135.

Religione fit desponsatio spiritualis.

Alc. Avit.

Expectans si quem vani consortia ficti
Linquentem melior moneat resipiscere cura,

De Synagoga proculcatis post Babylonicam captivitatem idolis, dicit: *Sponsabo te mihi in sempiternum: sponsabo te mihi in fide.* Oseë, 2. à 19. & de eius filijs: *Ubi, Non populus meus vos: dicetur: Filij Dei viventis.* 1. 10. & Rom. 9. 26.

9 Servatà igitur matrimonij metaphora; adulterium dicitur, quando religionis fractà fide (uti sponsa deferens virum virginitatis suæ) derelinquit Deum propter cultum idolorum, populus Deo sacratus, cultu perfidè proiecto, quasi deserto ac maculato nuptiali thalamo: siccine igitur in alienum volat animus & amor, digno qui debetur sponso. *Post interdictam alienorum Deorum superstitionem* (ait Tertullian. de *Pudicitia*, cap. 5.) *ipsorumque idolorum fabricationem, præceptum: Non mœchaberis. Post spiritualem enim castitatem sanctitatemque, corporalis sequebatur integritas: & hanc itaque munivit, hostem statim eius prohibendo mœchiam. Quale delictum iam intellige, cuius cohibitionem post idololatriam ordinavit. Nihil secundum longinquat à primo; nihil tam proximum primo, quàm secundum. Quod fit ex primo aliud quodammodò primum est. Itaque mœchia affinis idololatriæ: nam & idololatria mœchiæ nomine & fornicationis sæpe populo exprobrata.* Hinc *idolum zeli* dicitur, hoc est, ad provocandum zelum, seu æmulationem: Ezech. 8. 5. Effectus pro causa metonymicè, quia sicut sponsus iurè provo-

Cur idololatria dicitur fornicatio?

Tertul.

Ezech. 8. 5.

provocatur zelo & irà in maculantem audacter nuptiale thalamum; ità Deus, cui Zelotes nomen & Deus æmulator (*Exod.*34. 54.) viso idolo fractàque fide religionis à Synagoga, excanduit quasi excruciatus & punctus, zelo ardentissimo percitus: violantur enim nuptiæ, & mœchatur anima. Ideo

Irritat Deũ

Ille super talis effundit pectore voces.

Virgil.

10 Elucet acceptio in Sacris. *Mœchata est cum lapide & ligno.* Ierem. 3. 9. *Fornicati cum Dijs suis.* Exod. 34. 15. & Nahum, 3. 4. *Initium fornicationis est exquisitio idolorum*: Sapient. 14. 12. In quæ ita proiecta Synagoga, ut illi diceret Dominus: *Filij Memphetos & Taphnes constupraverunt te usque ad verticem.* Ierem. 2. 16. & Ezech. 16. 26. & 28. *Fornicata es cum filijs Ægypti vicinis tuis: fornicata in filijs Assyriorum, & multiplicasti fornicationem tuam in terra Chanaän cum Chaldæis, & nec sic satiata est.* Retorqueatur Messalinæ luxuria, de qua Sext. Aurel. in *Claud. Cæsar.* Plin. *lib.* 10. *cap.* 63. & Iuvenal. *Satyr.* 6. à v. 125.

Inde faces ardent, veniunt á dote sagittæ:
Mox, lenone suas iam dimittente puellas,
Tristis abit, sed quod potuit, tamen ultima cellam
Clausit adhuc ardens rigidæ tentigine vulvæ,
Et lassata viris, necdum satiata recessit.

Iuvenal.

Hoc intuitu Dominus inquit: *Auferam nomina Baälim de ore eius.* Quid hoc, indicat Sanctius hic, *num.*67. Baälim ambiguam habet significationem: significat enim idola omnia, quæ à Baäl, Deo videlicet communi & notissimo vicinarum Gentium, nomen acceperunt. Item dominos & maritos. Est autem lusus quidam *elegans in ambiguo: ita enim coluisse dicitur adultera sponsa amatores adulteros; ut ostendat quinam sint amatores illi, qui in obscura metaphora latebant: nempe idola quibus cum metaphorica luxuria libidinata est.* Subscribit cogitationi Pineda, lib. 7. de *Reb. Salomon.* cap. 8. à n. 5. & Kircher. 1. Tom. *Oedip. Copt.* in Pantheon. Hebr. Syntagm. 4. cap. 11. ubi in rem infit: *Cùm Baäl fuerit primum & universalissimum nomen idoli, Baäl autem significat maritum aut dominum, qui rem propriam sibi subijcit, & quasi subiugatam habet; ab eadem radice Baäl, quod est possidere aut subiugare rem aliquam cum quodam potiendi ardore. Quare accipitur plerumque pro Coniugari & Uxoriare, & vertitur ab Interprete, Dormire cum uxore: ergo ex suo nomine Baäl & idola Baalim maritum, dominum & subiugatorem significant. Cultores verò quia illis se devovebant, & addicebant, ut nomine ipso responderent, eleganter dicebantur instar fœminæ mariti dominio subijci, & quasi ab idolis subagitari, vim, & dominatum in suis cultoribus exercentibus.* Pater unde fornicationis metaphoræ, & Synagogæ in idola profusissima luxuria. Semper, ut canit Arator lib. 1. in *Act.* v. 190.

Osee. 2. 17.

Quid sit Baälim?

Sanct.

Kircher.

Baäl cur dicatur maritus?

Addita sacrilegæ creverunt vulnera culpæ.

Arator.

11 Variè sumitur fornicatio; propriè quidem quia lupanar sub fornice. Unde Smetius in *Lud. Circens.* inquit: *Carceres fornicati.* De Cæsare, quia summè falax, dicit Sueton. in eo, *cap.*49. appellatum *Fornicem Bythinicum.* Quo loco Philip. Beroäld. *Fornicem* (subdit) *appellamus cellam meretriciam: inde Fornicatio & Fornicari.* Senec. *Controv.* 2. de Sacerdote prostituta, inquit: *Stetisti cum meretricibus, stetisti sic ornata, ut populo placere posses: redoles adhuc fuliginem fornicis.* Horat. lib. 1. *Satyr.* 2. v. 30. & Iuvenal. *Satyr.* 3. v. 156. *Pueri quocunque in fornice nati.* Pro quolibet peccato etiam usurpatur in Scriptura. *Perdidisti omnes qui fornicantur abs te*: idest *qui elongant se á te, peribunt.* Psalm. 72. 27. Chald. *Qui aberrant à timore tuo.* Ita accipit Isidor. de *Summo bono*, seu *Sententiar.* lib. 1. cap. 39. & habetur, Cap. *Non solùm.* q. 7. Caus. 32. Unde Isai. 21. dicitur: *Quomodò facta est meretrix civitas fidelis, plena iudicij? Iustitia habitabit in ea, nunc autem homicidæ.* Sic alia, quippe licèt maneat fides, est per crimen informis. Vivificatur charitate, quæ fugit crimine: propterea Ioann. 2. 23. dicitur: *Multi crediderunt in nomine eius, ipse autem Iesus non credebat semetipsum eis.* Defectu charitatis Deus non credit credentes. Cum charitate fides sancta, de qua vel Ethnicus *lib.* 10. Epigram. 44.

Unde vox fornicationis?

Sueton.

Beroald.

Fornicatio pro quolibet flagitio.

Ut potior vitâ sit tibi sancta fides,
Teque tuas numeres inter amicitias.

Martial.

12 Vox enim *Meretrix* non semper pro fornicaria accipienda, sed pro hospita, aut fœmina peregrina, uti diximus, *Tom.* 2. *T.* 8. *n.* 10. Non aliter accipiendum illud ex 3. Reg. 3. 16. *Duæ mulieres meretrices*: idest: ex alienigenis, vel ratione nationis, vel cultus; sicuti dicitur Iosue, 2. 1. & Hebr. 11. 31. *Rahab meretrix*: & Malach. 2. 11. *Filiam*

Meretrix pro fœmina alterius gentis vel religionis.

Dei

Dei alieni : hoc est alterius gentis: *Peregrinæ meretrices dicuntur*, *quasi fœminæ exoticæ*, ait Taubman. in Plaut. *Trucul.* Act.2. scen.2. v.14. Frequenter civium meretrices non ex civibus, unde Deuter. 23. 17. dicitur: *Non erit meretrix de filiabus Israël.* Quo nova lux præter dicta loc. cit. ad illud Salomonis: *Ut eruaris à muliere aliena & ab extranea.* Hic inhibetur quilibet illegitimus coitus. Mulier aliena dicitur alterius coniux, vel uxor;

Prov. 2. 16.

quia alieni iuris est, nempè alterius viri. Extranea, quæ aliunde venit. Quapropter Iosephus Scaliger dici putat fœminarum *Veneres* (quæ scorta) à *Veniendo*; quoniam nulla inter populares mulier scortari sinebatur: idest, quæ esset eius loci civis; sed duntaxàt, siqua, peregrina & advena erat; ut apparet ex veteribus Comœdijs. Notat etiam Anonymus cap. 25. *Observat.* in Mytholog. Natal. Comit. Unde dum Salomon dicit *Aliena* & *Extranea*; notat fornicationem in extranea, adulteriumque in aliena. Ali-

Fornicatio illicita iure natura.

quibus olim visum est, quoniam lex dicit: *Non mœchaberis*, Exod. 20. 14. (quod propriè adulterium) licitam fuisse simplicem fornicationem ex iure naturæ. Ita visum Gentilibus, conversis ad prædicationem Apostolorum; quos compescuit illorum concilium, *Actor.* 15. 20. & 29. de quo Scholastici DD. cum D. Thom. 2. 2. *quæst.* 154. *art.* 2. *Ut sciat unusquisque vas suum possidere in sanctificatione & honore, non in passione desiderij, sicut & Gentes, quæ ignorant Deum.* Vel ipsi Ethnici cognovere esse peccatum iure naturæ. Horat. de *Arte*, v.398.

Horat.

Concubitu prohibere vago, dare iura maritis.

13 Aliquando fornicatio usurpatur pro societate commercio aut fœdere, amicitia vel amore, ubi & cum quibus nequaquàm expedit. Quæ participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas luci ad tenebras? Quæ convencio Christi ad Belial, aut quæ pars

Fornicatio pro societate civili & commercio.

fideli cum infideli? Qui autem consensus templum Dei cum idolis? *Tollens membra Christi faciam membra meretricis?* Ita Doctor Gentium, 1. Cor. 6. 15. Qua acceptione Augustin. 1. *Confess.* cap. 12. n. 2. Deum siccine alloquitur: *Deus lumen cordis mei, virtus maritans mentem meam, & signum cogitationis meæ, non te amabam; fornicabar abs te, & fornicanti sonabat undique Euge, euge. Amicitia enim huius mundi fornicatio est.* Deus est animarum legitimus sponsus, relicto præ amore mundi, anima ad alienum

August. Isidor.

transit corde, & *Deus deserit*, *quos diabolus suscipit*: inquit Isidor. d. cap. 15. de Ierusalem queritur Dominus per Ezechiel. 16. 15. dicens: *Habens fiduciam in pulchritudine tua, fornicata es in nomine tuo*: idest, propter famam & opulentiam tuam cum gentibus fœdus societatem, & amicitiam inijsti quibus acquisisti nomen. Denique ex amore lascivo sumitur metaphora ad verum amorem. 1. Reg. 18. 1. *Anima Ionathæ conglutinata est animæ David*: qua quidem phrase exprimitur stuprum Dinę. *Vi opprimens virginem, conglutinata est anima eius cum ea.* Genes. 34. 2. 3.

Pro idololatria. Alapid.

14 Haud in his acceptionibus sumitur fornicatio Synagogæ, sed pro idolorum abominabili servitute. *Idololatriam vocat fornicationem, eò quòd homines divitiarum, voluptatum & licentioris vitæ spe ac libidine cæci, à Deo recedentes, idolis quasi amatoribus se corrumpendos subijcerent, & traderent*: ait Alapid. in *Exod.* 34. 15. Ritus si-

Baruch. 6. 29.

gnantur. Baruch. 6. 29. *Mulieres apponunt Dijs argenteis & aureis & ligneis*: hocque haud alio intuitu, nisi ob adulteria peregrinorum & Sacerdotum; qui in aliquibus regionibus dictitabant fœminas in fausto alite inituras nuptias; ni Veneri priùs libaretur virginitas. Ita Arnob. 4. lib. 4. *Contr. Gentes.* Anaitis dicebatur (quæ Dea Syria, de qua fu-

Anaitis quæ Dea? Strab. *Ubi honestum meretricari?*

sè in *Ephemer.*) apud Persas & Medos, cum quibus fornicata Synagoga. *Hæc est Venus in Oriente* (inquit Strabo *lib.* 11.) *illustrissimi eius nationis filias suas virgines ei dedicant: ac lex est, ut longo tempore apud Deum constupratæ, deinde nuptum dentur; nemine tale coniugium dedignante. Tale quidpiam etiam Herodotus de Lydijs mulieribus scribit: omnes enim meretrices in templo sunt, & amatores ita blandè tractant, ut & hospicium præbeant, & sæpe plurima munera dent, quàm recipiant; utpotè ex in lauta sumptum suppeditantes.* In part. 7. *Indiæ Oriental.* refertur artificium quo virgines ab idolis, seu potiùs in idolis constuprentur. Specie enim religionis inolevit iniquitas, maximè quia his in locis peccatorum impunitas, interdiù variè simulacra procantibus & indecore, ut noctu perficerent quod turpe & dicere. *Si cui intueri vacet* (infit August. 6. *Civ.* cap. 10.) *quæ faciunt, quæque patiuntur, inveniet tam indecora honestis, tam indigna liberis, tam dissimilia sanis; ut nemo fuerit dubitaturus, furere eos, si cum paucioribus furerent: nunc sanitatis patrocinium insanientium turba est::. Tolerabile est, semel in anno in-*

August.

sanire. In capitolio pudebit publicatæ dementiæ, quod sibi vanus furor attribuit officij. Alius Numina Deo subijcit, alius horas Iovi nunciat, alius lictor est, alius unctor, qui

vano motu brachiorum imitatur ungentem. Sunt quæ Iunoni ac Minervæ capillos disponant, longè à templo, non tantùm à simulacro stantes, digitos movent ornantium modo. Sunt quæ speculum teneant: sunt qui libellos offerant, & illos causam suam doceant::. Sedent quædam in Capitolio, quæ se à Iove amari putant. Hactenus Augustin. ex Seneca lib. de *Superstitionib.* De connubijs Deorum & fœminarum, Dearum & hominum, dicemus suo loco, *Tom.*8. *T.* 11. ad illud Ioann. 3. 29. *Qui habet sponsam, sponsus est.*

Idololatria dementabat homines.

15 Ita enim intelligitur testimonium Baruch: *Mulieres apponunt Dijs.* Hac igitur opportunitate sacrificuli & sibi & alijs assumebant & vendebant pulchrarum noctes. Exemplum exhibetur ab Hegesippo, 2. de *Excid. Ierosolymit.* cap.4. *Famosum ludibrium Paulinæ, spectatissimi generis fœminæ, Romæ percelebratum est: quæ cum egregiam castitatis famam apud omnes haberet, esset etiam præstantissimi decoris, & eminentis gratiæ, tentata Decij Mundi equestris militiæ Ducis interpellationibus, ne inflexa, vitio nimiæ superstitionis patuit errori. Mundus namque subornatis Isidis Sacerdotibus, qui velut Anubis ad eam mandata perferrent, quòd eam ad templum invitaret, delectatum eius sedulitate & pudicitià; noctem posceret, habere se quod eidem secretò vellet committere: quod illa accipiens læta ad maritum detulit, Deum suis adesse votis, ab eo suam posci præsentiam, & se negare obedientiam non posse. Itaque & ex sua & ex mariti sententia pergit ad templum Isidis, noctem poscit, remotisque procul arbitris, quasi sacri cognitionem mysterij perceptura, sese stratis composuit suis, existimans quod ad eam Deus suus in somnis veniret. Verùm ubi aliquid noctis processit, quo faciliùs mulier plena somni deciperetur; Mundus, assumpto vultu Anubis habituque, advenit, & in oscula ruit. Illa Deum credidit, felicem se esse asserit. Amplexum petenti non negat: refert tamen, utrùm Deus possit homini commisceri. Ille promit exempla, quod & Iovem summum Deorum Alcmena susceperit, Leda & plurimæ aliæ, quæ ediderint Deos partu: de se quoque ex illa Deum esse generandum persuadet, mulieri concubitu miscetur, redit ad maritum lætior, dicens, quòd Deum esset generatura. Fit ingens in stupro mulieris & mariti gaudium.* Eadem Ioseph. 18. *Antiq.* cap. 4. Barth. Marlian. *Topograph. Rom.* cap. 9. lib. 6. & Kircher. d. qui ibid. *cap.* 5. ex Rabb. Salomon. refert fraudem, qua allecti filij Israël, per Moabitides coluerunt Beëlphegor. *Cùm mulieres prurigine Veneris stimularentur, accedentibus Israëlitis dicentibus, In concupiscentia tui sum; è sinu producebant simulacrum Phegor, suggerentes: Adora eum.* Numina Ethnicorum nihil aliud nisi luxuria, ob quam Israëlitæ illorum adorabant idola, imitantibus fœminis ritus Gentium in efformatione lascivientium imaginum: quo intelligitur illud Ezechiel. 16. 17. *Fecisti tibi imagines masculinas & fornicata es in eis.* At quid hoc? Imago Phogor, super quam sedebat nova nupta, ut inquit Augustin. quò dudum cap. 9. additque hic Vives ex Lactantio: *In cuius sinu nubentes primò sedeant; ut illarum pudicitiam prior Deus delibasse videatur.* Quid mirum, si ipsi Ethnici riserint? Unde Augustin. 1. de *Consens. Evangel.* cap. 8. *Quæ si adoranda sunt* (inquit) *cur ea rident in theatris? Si autem ridenda sunt; plus ridendum est, cùm adorantur in templis.*

Hegesipp.

Apud Ethnicos sub religionis larva, summa flagitia.

Kircher.

Illorum idola luxuriam redolebant.

Lactanct.

Augustin.

16 Liquet quod suprà ex Salomone diximus: *Initium enim fornicationis est exquisitio idolorum, & adinventio illorum corruptio vitæ*: ipsis enim ritibus Veneris sequentes indolem, impellebant in omnigenam obscœnitatem; maximè conantes æmulare idolorum turpitudinem. Cogitatio est Athanasij *Orat.* in Idola: *Instituta est idololatria* (infit) *desiderio eorum, qui stupris & propudijs pleni figmentis repræsentantur. Malitiam præviam fuisse, anteambulonemque idololatriæ, cùm ea sola magnificaret, quæ animo concupisceret, & cum voluptate adspectaret; in corporeis affectibus voluptatem sentiens, rerum divinarum oblita: & propemodùm omnes Civitates omnibus libidinibus scatent ob immanitatem morum, quam in suis Dijs conspiciunt: neque est in hoc genere Deorum, quem castum apelles. Olim certè Phœnissæ mulieres ante idola prostituebantur, dedicantes Numinibus suum quæstum; persuasæ meretricatu eas propitiari, & prosperitatem rerum inde nasci. Viri quoque abdicato sexu, nec se ampliùs mares esse ferentes, mulierum naturam affectaverunt, tanquàm hoc pacto honorifici gratique Matri Deorum* (locatur seriò Prudentius in *Peristeph.* v.3263.

Sapient. 14. 12.

Et hoc intuitu adorabant.

Athanas.

Uterque sexus sanctitati displicet,
Medium retentat inter alterutrum genus;
Mas esse cessat ille, nec fit fœmina.
Felix Deorum mater!)

Prudent.

Omnes profectò in turpissimis vivunt, & certamen inter se pravitatis suscipere videntur.

17 Hinc ut exprimatur omnis immunditia, fornicatio signatur idololatriâ: simulque intelligitur illud Pauli: *Mortificate fornicationem, immunditiam, libidinem concupiscentiam malam, & avaritiam, quæ est simulachrorum servitus.* De avaritia pro insatiabili cupiditate opum, diximus, *Tautolog. 3. à n. 25.* Est alia avaritia, quæ insatiabilis cupiditas voluptatum: hæcque dicitur simulachrorum servitus, ac idolorum cultus; quoniam quisquis idololatra (cuius luxuriæ duntaxàt studium) laborabit insatiabili cupiditate Veneris illecebrarum. Quærit avarus opes, lascivus Veneres: hocque signatur in idololatria; quippe servitus idolorum obscœnitatum schola, libidinum avaritia, insatiabilis aviditas, inexplebilis voluptas; cum in illa contineantur quasi in centro, concupiscentia mala, libido, immunditia & fornicatio. Iurè vocat Paulus concupiscentiam malam, igitur concupiscunt etiam in possessione concupiscentiam. *Xerxes* (inquit Cicero, 5. *Tusculan. qq.* & Valer. Max. *lib. 9. cap. 1.*) *refertus omnibus præmijs donisque fortunæ, non equitatu, non pedestribus copijs, non navium multitudine, non infinito pondere auri contentus, præmium proposuit, qui invenisset novam voluptatem, qua ipse inventà non fuit contentus, neque enim unquàm finem inveniret libido.* Hoccine proposito Paulus inquit: *Omnis fornicator, aut immundus, aut avarus, quod est idolorum servitus*; quippe quicquid immundum, ex servitute idolorum. Signat species luxuriæ, & causam ex origine turpis idololatriæ; propter quam traduntur in passiones ignominiæ. *Gentes ambulant* (infit) *in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati á via Dei, per ignorantiam quæ est in illis, propter cæcitatem cordis ipsorum, qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicitiæ, in operationem immunditiæ omnis, in avaritiam*: quo claret, *Avaritiam* sumi pro insatiabilitate Venerum, & nullo modo pro cupiditate sitibunda divitiarum. Est proiectio in cuncta carnis vitia: hinc apud Ethnicos ferè nocturna, quæ pro idolis dicebant *Arcana sacra*; de quibus copiosè egimus in *Ephemer.* qui quidem in sensum reprobum traditi; & quorum Veneres, passiones verè ignominiæ præ turpissimo obscœnè abominabili amore. Virgilius, *6. Æneid.* à v. 24. ita originem notans, succinit:

Colos. 3. 5. *Quæ avaritia sit servitus idolorii?*

Quare dicatur mala cupiscentia? Cicer.

Insania Xerxis. Ephes. 5. 5.

Cap. 4. 19.

Virgil.

Hic crudelis amor tauri, suppostaque furto
Pasiphaë, mistumque genus, prolesque biformis
Minotaurus inest, Veneris monumenta nefandæ.

18 Felix esset orbis, si nefandæ Veneris tantummodò esset hoccine monumentum: *Aristonymus Ephesius, qui à mulieribus amore abhorrebat* (ait Aristotel. 2. *Paradoxor.*) *asinam iniit; & suo tempore puellam edidit formà eximia Onoschelim nomine.* Addi Plutarch. in *Paralel.* idem de Fulvio Stello. *A mulieribus aversus* (inquit) *iunxit se equæ, quæ statò tempore puellam decoram genuit, quam appellavit Hipponam.* Plin. *lib. 8. cap. 42. Equum adamatum à Semiramide usque ad coitum*, ait: idem Ioan. Ravis. Textor. 5. *Officin. cap. 65.* & Pier. Valerian. *lib. 22. cap. 8.* Hinc fœtus semiferi, *libidinis portenta*, ut Lucanus inquit, 8. *Pharsal.* v. 414. Claudianusque, 1. in *Eutrop.* v. 1.

Aristotel. *Bestialitas Ethnicorum.* Plutarch. *Eorum semiferi partus.* Claud.

Semiferos partus, metuendaque pignora matri.

Visus leo cum capite & facie humanâ, teste Conrado Lycosthen. de *Prodigijs & ostent.* uti fingebantur Sphinges. Equam similiter cum facie humana, refert Pictorius, lib. 4. *sermon. convival.* cap. 85. Suem, Paræus *lib. 24.* Vitulum, Fincelius, quem ita describit Geörg. SchencK. in *Brutor. monstr. histor.* n. 75. *Pedes habuit quatuor vitulinos, caput humanum virile, atrà barbà, geminis auribus humanis, & modicis capillis, pectus humanum & mammosum.* Alium etiam persimilem signat ibid. n. 81. Agnum etiam cum humano capite, Maiol. Tom. 1. *Colloq.* 7. & Polydor. Virgil. *Anglic. histor.* lib. 11. pluraque alia, quæ videsis apud præfat. SchencK. Licetum, Aldrovand. Tom. 4. de *Monstr.* titul. *Præsagia*, & Delr. 2. *Magic. disq.* q. 14. econtrà ex brutis natos perfectos humanos fœtus in multis AA. legitur. Geminos matem & fœminam appositè formatos, suisque membris distinctos vaccam peperisse Burgis; refert Iacob. Franco, *Relation. histor.* ann. 1597. Filios Simij & fœminæ latè refert Delr. d. De puella formosa, nata ex equa nostris temporibus in Lusitania, ait Reyes Franco in *Camp. Elys.* quæst. 45. n. 31. *Nihil monstri continens in lucem prodit, nutricatui traditur, adolescit, & more aliarum nil ab eis differre videbatur, nisi quòd ab occipite per mediam spinam pili copiosè erumperent: hoc enim maternæ indolis iudicium commonstrabat, quod quoties rideret, cachinnum non omninò humanum; sed equarum inhinnitus satis conspicuè imitaretur.* Olaus Mag-

SchencK. *Mostra horrenda.*

Reyes Frãc. *Exempla singularia.*

Magnus, ex fratre Ioan. Magno *lib.* 18. hicque ex Saxone Grammatic. in *Histor. Daniæ* perhibet ex fœmina & urso progenitos fuisse Suevorum & Danorum Reges. *Ergo duplicis materiæ benigna artifex natura, ut nuptiarum deformitatem seminis aptitudine coloraret, generationis monstrum usitato partu edidit, silvestremque sanguinem humani corporis lineamentis excepit: natoque filio paternum nomen imponitur.* Ita Oloaus lib. 18. de *Gentib. Septentrion.* cap. 25. Missa facio monstra dæmoniformia, de quibus apud AA. præfatos, maximè Aldrovand. titul. *Portenta.* Aptè Lucan. d. *lib.* 1. à v. 562.

Ol. Magn.

Monstrosique hominum partus, numeroque modoque
Membrorum, matremque suus conterruit infans.

Lucan.

19 Manilius cùm inquireret, cur ita monstra, diversaque membra ordinibus certis sociaret corpus in unum? delirat attribuens fato, ex stellarum influxu. Ita rudit lib. 4. *Astron.* cap. 1. à v. 98.

Scilicèt est aliud quod nos cogatque, regatque
Maius, & in proprias ducat mortalia leges,
Attribuatque suos ex se nascentibus annos,
Fortunæque vices, permiscet sæpe ferarum
Corpora cum membris hominum, non seminis illæ
Partus erit: quid enim nobis commune ferisque?
Quisve in portenti noxam peccarit adulter?
Astra novant formas: cœlumque interserit ora.

Manil.

Hoc frequens apud Ethnicos errorum effugium, uti diximus, *Tom. 4. T. 7. n. 23.*

Esse malum à Superis affirmant, cùm tamen ipsi
Criminibus proprijs homines sibi damna pararint.

Scalig.

Ex commistione speciei diversæ seminum, oritur monstrum, quod quidem commune est maximè in Africa, à qua semper aliquid novi; quippe tunc natura ne errore erret, producit, in quod impotens potentiâ valet. Adaquatum ibi è longinquo procedunt belluæ, æstuantes calore ac siti, in Veneremque percitæ coëuntes, varias progenerant animalium species; uti videmus malum ex equa & asino, hinnum seu burdonem ex asina & equo; fortissimum ex asina & tauro, ut astruit Ioann. Bapt. Porta in *Magia natur.* lib. 2. cap. 9. Musmum ex capra & ariete, ex Pardo & leæna Leopardum, ex leæna & lupo Thoën, seu Lycopantheram, Crocutamve: quæ omnia videnda apud Plinium, Melam, Solin. præfatumque Portam, à cap. 10. Unde Claudian. *Epigram.* 5.

Unde monstra.

Ex bestijs.

Obviá fluminei properant ad vulnera Pardi,
Semine permisto geniti, quùm forte leænæ
Nobiliorem iterùm viridis corrumpit adulter,
Cum maculis patres referunt & tergore matres.

Claud.

Inter quæ, quod mirum magis, fœcundam constitui speciem, uti de Mantichora perhibent Solin. *cap.* 55. Ælian. 4. *Histor. Animal.* cap. 21. & Plin. *lib.* 8. *cap.* 21. & 30. nisi purum putum sit mendacium, ut placet Dalecampio hic. Egimus *Tom. 4. Tautolog. 13. num.* 2.

20 Relata certum est non aliundè provenire nisi ex hominum cum feris nefando petulanti concubitu. Plin. *lib.* 7. *cap.* 2. inquit: *Quosdam cum feris coire, mistosque & semiferos esse partus.* Quod quidem obijcit Ulyssi Gryllus, apud Plutarch. libell. *Quod brutæ animantes ratione utantur. Hircus ille Mendesius* (inquit, de quo Nos in *Ephemerid.*) *in Ægypto fertur, cùm concluderetur cum multis & decoris fœminis abhorruisse ab earum consuetudine, verùm in capras protinùs exarsisse::. Apud vos confessum est, bestijs potiùs convenire temperantiam, neque vim eas libidinibus facere naturam. Vestram verò lasciviam, nec adiutrice lege, intra limites suos natura coërcet; sed sicut à fluctibus abrepta subinde cupiditatibus, mirum, quantam iniuriam, procellas & confusionem in re Venerea adferat naturæ: quandoquidem & capris tentaverunt viri, & ferophis* (suibus) *& equis illudere; mulieres quoque in bestiarum mares insanierunt. Ex eiusmodi enim nuptijs, Minotauri vobis, Ægipanes, etiam meo iudicio Sphinges subpullulant & Centauri.* Exempla ministrat præter exhibita Porta, d. *cap.* 12. Hinc tot hominum silvestrium genera, cogitat, Plin. *lib.* 8. *cap.* 53. refertque *lib.* 7. *cap.* 2. & Hermann. Schedel. in *Orb. histor.* Causa ergo investiganda, vel dum in propria humana specie nascuntur monstra; ut ex diversa non miremur diversa, quæ nequeunt esse conformia. Delr. ubi supr. q. 14. subdit: *Imaginaria vis & corruptio seminis, & superfluorum in utero humorum copia, suam sibi singula partem possunt vindicare.* Idem pla-

Plin.

Ex hominibus & bestijs.

Plutarch.

Delr.

Ex solis hominibus. cet Levino Lemnio, 1. de *Miracul. natur.* qui cap. 8. addit: *Ut enim in opere fusili si materia impura sit, minusque defecata, si vasculum aut receptaculum obliquum, anfractosum, hiulcum, angulosum, distortum, rimosum, voluminibus implicatum, dissolutum, malèque coherens ridiculas imagines, absurdaque simulacbra, atque aspectu horrenda produci videmus; ita si loci malè constituti sunt, si uterus in alterum latus inclinet, ineptaque sit ac malà temperatur à materiâ, nunquàm natum decentem exactamque formam exprimet.* Unde qui quarta Luna nati, quo tempore defluunt fœminis menstrua, ferè malè constituti; *quòd inauspicata* (subdit) *principia habeant ad vitam, præterque naturæ ordinem, ac modum generationis primordia sint consecuti.* Ideo prohibitus Hebræis hoc in tempore congressus. Levit. 15. 24.

Lev. Lemn.

Quid quartà Lunà nasci?

21 Additur his conditionibus intemperantia salacitatis, frequentiaque libidinis, promiscuæ Veneris, superfœtatio ex diversis viris (ad quod conveniebant nocturnis illis execrandis sacris Gentiles) nequit enim tunc in formam conformem coalescere semen, nec debitè ex pluribus qualitate oppositâ cum muliebri sanguine uniri: quòd si cohærere contingat, confusam materiam matrix elaborat, & distinctis formis formam sigillandam lascivè conspurcat. Si è feris vel in feris, utriusque parentis deformitatem fœtus contrahit, & monstrum apparet. Si in fœminis eiusdem speciei, vel copia seminis flaccidi & invalidi, vel inopia seminis præ frequentia libidinis, nascuntur fœtus mutili, vel monstrosi. Seges abundantissima exemplorum apud Paræum, Schenck. Licet. & Aldrovand. Canit Lucretius 3. de *Rer. natur.* a v. 833.

Causa monstrorum lascivia.

Multaque tum tellus etiam portenta creare
Conata est, mira facie, membrisque coorta:
Androgynum, neutrum, inter utrumque ab utroque remotum;
Orba pedum partim, manuum viduata vicissim:
Multa sine ore etiam, sine vultu cæca reperta,
Vinctaque membrorum per totum corpus adhæsiù,
Nec facere ut possent quicquam, nec cedere quoquàm;
Nec vitare malum, nec sumere quod foret usus;
Cætera de genere hoc, monstra ac portenta creabat.

Lucret.

En effecta ex petulanti lascivia, concessa ab idololatria, ut hæc quasi lege doceret, vel quæ natura (quid rationalis?) horret. *Equum detracto oculorum opperimento, & cognito cum matre coitu, petijsse prærupta, atque exanimatum. Equæ eadem ex causa laceratum perauri-gam invenimus*: subdit Plin. d. *cap.* 42. Vide de Elephante Ælian. d. *lib.* 8. 17. & 11. *cap.* 15. Patent cœtus idololatrarum & eorum propositum, & quare David, cui adhærere Deo, bonum erat, diverit: *Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus.* Psalm. 15. 4. Quæ de sanguinibus conventicula, describit Lucanus in Regis Parthorum sceleratissima aula, lib. 8. *Pharsf.* à v. 397.

Plin.

Quæ barbara Venus?

Psal. 15. 4.

——— Non barbara nobis
Est ignota Venus, quæ ritu cæca ferarum
Polluit innumeris leges & fœdera tedæ
Coniugibus, thalamique patent secreta nefandè
Inter mille nurus. Epulis vesana meroque
Regia, non ullos exceptos legibus horret
Concubitus: tot fœmineis complexibus unum
Non laxat nox tota marem: iacuere sorores
In Regum thalamis, sacrataque pignora matres.
Parthorum dominus quoties sic sanguine misto
Nascitur Arsacides? Cui fas implere parentem,
Quid rear esse nefas?

Lucan.

An Tritones & Nereides ex semine humano.

22 De Satyris & Tritonibus etiam ambiguitur an ex semine humano? Testes oculatos exhibet Alex. ab Alex. *lib.* 3. *cap.* 8. & Aldrovandus plura exempla tam Tritonum quàm Nereidum, quo supr. in *Satyris marin.* à fol. 27. Meminit Plin. *lib.* 9. *cap.* 5. Ælian. 13. *Animal. histor.* cap. 21. & *lib.* 16. *cap.* 18. infit: *Alia existunt muliebri facie, eisque pro crinibus spinę dependent.* Iuvenal. Satyr. 14. v. 286. inquit:

Oceani monstra & iuvenes vidisse marinos.

Iuvenal.

Alex. ab Alex.

Quo loco Isaac. Grangæus: *Tritones, Nereides*: de quibus Natal. Com. & historicè & Mythologicè, *lib.* 5. *cap.* 3. & 6. *Super omnia in nostro ævo exemplum inter pauca memorabile* (infit Alexand. Neapolit. ubi dudùm) *Tritonem seu marinum hominem è spelunca observare solitum, si quando solam ad aquas accedentem, aut per littus ambulantem mulierem videret; ipsum ex undis & spelunca leni gressu, tacitisque vestigijs desilire, compressam mulierem in insidijs adoriri*, &c. *Actis publicis testatum est.* Dicam cum Boussueto; de *Natur. æquatil.* Epigram. 21.

Si tales partus edunt vada cærula Nerei,
Non est quòd tellus efferat ipsa suos.

Bouss.

23 De Satyris (quos Etnici dicebant *Ægipanes*, quippe Pan figurabatur parte infernà formà capræ) Plin. *lib.* 7. *cap.* 2. *Pernicissimum* (inquit) *animal: tum quadrupedes tùm rectè currentes humana effigie: propter velocitatem, nisi senes aut agri non capiuntur.* Hos coluit Ethnicismus, quià quod mirum, tanquàm Numen adorabat: mirumque sanè capram videre semihominem, & econtrà.

An Satyri? Plin.

Sunt mihi semidei, sunt rustica Numina Fauni,
Et Nymphæ, Satyrique, & monticolæ Sylvani.

Ovid.

Ut accinit Ovid. lib. 1. *Metam.* fab. 6. Latè de cunctis Natal. Com. d. à cap. 7. Pausan. *cap.* 21. Solin. *cap.* 34. & Plutarch. in *Silla.* D. Hieronym. in *Vit. Pauli Eremit.* asserit S. Antonium in eremo invenisse Hippocentaurum, & Satyrum: hunccque professum non solùm cognitionem Deitatis, sed adventum Salvatoris. In *Commentar. Isai.* 13. 21. ubi: *Pilosi saltabunt ibi*, infit: *Vel incubones, vel Satyros, vel silvestres quosdam homines, quos nonnulli Faunos ficarios vocant, aut dæmonum genera.* Ælian. d. *lib.* 16. *cap.* 21. describit figuram, pugnas & illorum habitationes. Conrad. Gesner. lib. 1. de *Quadrup.* titul. de *Satyro*, inquit: *Pilosus animal est compositum ex homine superiùs, & capra inferiùs, cornutum in fronte, simiarum generis, sed valdè monstrosum: aliquoties incedit, & mansuescit. Quamquàm fieri potest, ut dæmones tali quadam specie hominum conspectui aliquando se ingesserint, ut admirationem & superstitionem augerent.* Idem placet Aldrovand. d. etsi uterque captos Satyros, in urbesque invectos astruant ex Alberto Magno: qui quidem hominis non habent nisi figuram, & hanc cornibus, caudà & caprinis pedibus deturpatam.

Isai. 13. 21.

Et qui sint?

Gesner.

24 Naturam rationalem & caprinam in uno corpore, impossibile prorsùm. Unde si verum, fuisse Satyros, & alias quas retulimus species; minimè asserendi sunt homines, sed ex depravato per dæmones semine (sive in fœminis ex brutis, sive ex hominibus in feris) unicam tantùm naturam inesse, cum similitudine seu figurà ad utrumque. Vel si ex viro & fœmina, figura fœtus non aliundè, nisi ex imaginatione vehementi, aut seminis vel vasculi depravatione. Vide plura & curiosissima apud Hieronym. Magium, 1. *Miscell.* cap. 20. Bapt. Fulgos. 1. *Memorabil.* cap. 6. Læl. Biscioi. Tom. 2. *Horar. subsec.* lib. 12. cap. 4. Nieremb. 3. *Philosoph. curiosæ*, cap. 8. & *Histor. natural.* lib. 5. à cap. 8. Franc. Florid. Sabin. lib. 2. *Lection.* cap. 6. Guilielm. Parisiens. lib. 2. de *Universo*, p. 3. cap. 8. Reyes-Franc. in *Elys.* q. 45. & Maiol. *Tom.* 1. *Colloq.* 7. qui *Tom.* 2. *colloq.* 1. blasphemiam refert Rabb. Abraham. *Ridiculum, imò impium est* (ait) *quod de Satyris ille nugatur. Is enim asserere ausus est, Faunos, Satyros, Incubos & similes, esse creaturas, sed imperfectas: quòd Deus vesperà Sabbati præventus, illos non perfecerit: & ob hanc causam eos fugere Sabbati sanctitatem, quærentes montes & tenebrarum latibula, in quibus delitescant usque ad finem Sabbati; & tunc revertentes infestantur homines, & nocere conantur.* Hæc est fides Rabbinorum, quorum sæpe in blasphemias pertusum cerebrum. Veritas illos amet, à qua longè.

Unde deformatio in fœtu, etiam ex semine humano.

Rab. Abrah.

Delirium Hebræorum in creatione Satyrorum.

25 Ex præfata furiosà impotentique Venere in animalibus diversæ speciei, vel in unius individuis, potissimè ex imaginatione habitus idolorum (quæ quidem figurà facieque horribilia, ut icones imaginesque demonstrant, apud Chartar. & Kircher. 1. *Oedip. Copt.* syntagm. 5. in *Simia Ægypt.*) ad quorum similitudinem larvati procedebant & illæ & illi; videbatur in luce discors conformitas, ac difformis horribilitas, fœtus ingenitus effrenatæ libidinis, & indicium voluptuosæ corruptionis, cuius illecebris fidem daram pessundantes, *cùm cognovissent Deum* (Rom. 1. 21.) *non sicut Deum glorificaverunt; sed evanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum: mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum & quadrupedum, & serpentium: propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in immunditiam, ut contumelijs afficiant corpora sua in semetipsis.* Hoc enim sensu dixit Iehu Ioramo: *Adhuc fornicationes Iezabel matris tuæ vigent.* 4. Reg. 9. 22. Ad hoc duntaxat conveniebant in templo Baäl. de quo *num.* 10. De Asa, 3. Reg. 15. 13. dicitur: *Matrem suam amovit, ne esse princeps in sacris Priapi & in luco eius quem consecraverat; sub-*

Stupratores in habitu Deorum.